

Posudek vedoucího diplomové práce

Lenka Suchardová: *Důvěra ve vztazích mezi učiteli a začínajícím školním psychologem.*

Práce L. Suchardové vychází ze dvou impulsů: ze „zvědavosti“ poznat lépe vlastní nezvyklou profesní pozici (nekvalifikovaná začínající školní psycholožka) a percepci své osoby učiteli; a strukturovat toto poznání kolem tématu důvěry, tématu, jehož význam byl již dříve ve výzkumech identifikován jako klíčový pro úspěšné působení psychologa ve škole.

V Pasportizaci školy diplomantka správně zvýraznila vzhledem k tématu důvěry v psychologa relevantní skutečnosti: zaměření na děti se SPUCH, učitelé se specializací SPPG vnímající se jako experti na problémy žáků, rodinné klima (malé třídy, intenzivnější komunikace s rodiči).

Dále je uvedena celá řada popisných dat: míra nezaměstnanosti i vzdělání rodičů, úplnost rodin žáků, složení učitelského sboru a podmínky pro práci ve škole. Na rozdíl od předchozí části však není uvedeno ani naznačeno, jaký mohou mít tyto skutečnosti vztah ke spolupráci učitel – ŠP, ani jak ovlivňují důvěru v ŠP. Není jasné, jak a zda budou orientovat následný výzkum a interpretace ...

Další kapitola teoretické části podává základní údaje o školní psychologii a školních psychologizích v zahraničí i u nás. Některé pasáže jsou poněkud nadbytečné (podrobná historie ŠP), resp. u vybraných podtémat (rozdíl mezi ŠP a PP; standardy činnosti) platí výhrada o nejasné relevanci pro téma důvěry učitel – ŠP. Odpověď se částečně nabízí jen v kap. 3.4.: Co říkají výzkumy ŠP. Z nich plyne, že vyšší úvazek, delší praxe ŠP, zkušenosti s pedagogickým světem, dobře vyjednaná náplň práce s vedením školy představují faktory působící na důvěru U-ŠP. A pak v podkapitole 3.4.5., kde už by bylo vhodné z identifikovaných faktorů vybrat ty, které budou kritické pro nováčka v profesi – a tak i textově vybudovat přechod k kap. Jak jsem se stala ŠP (během obhajoby by bylo vhodné na tuto otázku odpovědět: **které faktory byly nejkritičtější-oslabující pro důvěru učitelů k diplomantce, a které ji event. mohly posilovat ?**) .

Celkově je příprava na empirickou analýzu vlastní profesní pozice v hrubých rysech zvládnuta. Trochu postrádám systematictější propojení jednotlivých partií (pasportizace, ŠP, výzkumy) a hlavně elaboraci pojmu *důvěra* v uvedeném kontextu.

Empirický výzkum tvoří dominantu práce. Jeho metody, resp. jejich kombinace, jsou poměrně originální: zažité a ex-post zapsané mimořádné události jsou pojaty jako příběhy a analyzovány pomocí kategorií narativní analýzy. Po osmi událostech následuje strukturovaný rozhovor s učitelkou H., která se objevuje jako aktér v několika událostech. Tento hloubkový rozhovor je pak doplněn jakýmsi rychlým šetřením – dotazováním 23 pedagožek na podmínky získání či ztráty důvěry v ŠP.

Práce s daty je ovšem nevyrovnaná. Některé příběhy/události jsou podány velmi stručně, jiné jsou poměrně podrobné (č. 3, 7, 8). Předností je shodná analytická struktura s využitím *klíčového motivu* příběhu. Z hlediska narativní analýzy je ovšem důležité více zdůraznit, že

jde o motiv „vyprávějící“ autorky DP/ŠP. Která tímto dodatečně též konstruuje svou profesní identitu. Nicméně, klíčový motiv jako konstrukt je díky předchozí analýze dobře ověřitelný a v tomto smyslu je předchozí výtka částečně oslabena. Uvedená analýza umožňuje zpracovat z mého pohledu nejlepší část práce Klíčové poznatky o důvěře ... (5.2.). Byť i zde bohužel autorka především popisným způsobem jinak převypravuje kondenzace závěrů osmi příběhů. Zajímavý je výčet základních figur ŠP v jednotlivých událostech. Bohatý potenciál analytické práce zazní především v hypotéze o střetu profesních kultur ŠP a učitele s tématem kompetenčních hranic a jejich překračování, míchání profesních rolí apod. Heuristicky pozoruhodný – ale nevytěžený – může být postřeh o získávání důvěry učitele, který na ŠP přeneše vše problémové a nepříjemné v práci se žáky. „Řešení“, které není často řešením problému žáka/s žákem, ale utváří pěkný vztah učitele k ŠP. Podobné může platit o upevnění dobrých vztahů U-ŠP při tzv. sdíleném neúspěchu (diplomantka ovšem tuto hypotézu explicitně nezmiňuje).

Hlubkový rozhovor je pak především ilustrací citlivosti učitelky na kompetenční hranice a zvládnání jejich skutečného nebo potenciálního překračování. Rychlé dotazování u pedagogů potvrdilo, že učitelky kladou důraz především na chování a vystupování ŠP, na jeho osobnostní kvality, na přístup k učitelům (v jejich řeči: nestrannost, spolupráce, nepovyšování se). Požadavky na odborné kvality a dovednosti nebo na účinnost práce psychologa se téměř nevyskytují. **Čím by to mohlo být ?**

Závěrečná interpretace nálezů, diskuse a závěr osciluje mezi znovu uváděným výčtem jednotlivých kategorií/figur ŠP a přece jen analytickou přidanou hodnotou. Celkově převažuje dojem, že se interpretačně dalo vytěžit mnohem více: třeba rozdíly mezi učitelkami 1.st. zdůrazňujícími hlavně pěkný vztah ŠP k žákům a lidem vůbec vs. učitelkami 2.st. vyžadujícími, aby ŠP nebyl apriorním advokátem dítěte, nevyvyšoval se nad učitele + shoda u obou skupin, že klíčové jsou vlastnosti osobnosti ŠP, jeho charisma. Tohle volá po hlubší interpretaci v kontextu předchozích zjištění (vyjednání náplně, kompetenční hranice, situace novice).

Je pravděpodobné, že uvedené nedostatky jdou na vrub spěchu při závěrečné redakci diplomové práce. Ten poznamenal i formální stránku práce: chybějící obsah komplikuje při čtení návraty, poslední odstavec na s. 89 hýří řadou chyb ve větné konstrukci.

Závěr:

Na práci oceňuji dobrý vhled do problematiky vztahů učitelé – ŠP, dále relativně kvalitní sběr a popis dat; byť jejich triangulace a zejména interpretace mohla být důslednější. Chybí totiž návrat k příběhům, resp. jejich kategoriím po objasnění perspektivy klíčových aktérů – učitelů (tj. po rozhovorech a dotazování). Práce vyhovuje i přes výše uvedené nedostatky požadavkům a při kvalitní obhajobě navrhuji klasifikaci: **velmi dobře**.